

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SPECIALIŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ ĮSTATYMO 60, 66
STRAIPSNIŲ IR V SKYRIAUS ŠEŠTOJO SKIRSNIO
PAVADINIMO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 (TAR, 2019-06-19, Nr. 2019-09862) 60, 66 straipsnių ir V skyriaus šeštojo skirsnio pavadinimo pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant:

- įgyvendinti Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2014 m. balandžio 30 d. valstybinio audito ataskaitos Nr. VA-P-50-2-4 „Dvarų nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas“ (toliau – Valstybės kontrolės ataskaita) rekomendacijų įgyvendinimo plano 5 priemonę „*Numatyti priemonės, sudarančias sąlygas dvarų nekilnojamojo kultūros paveldo valdytojams išsaugoti dvarų paveldo objektų teritorijų vientisumą*“.
- įtvirtinti įstatyminę normą, nustatančią, kad Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (toliau – SŽNSĮ) 66 straipsnyje nurodytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos taikomos ne tik valstybinių gamtinių rezervatų buferinės apsaugos zonose, bet ir valstybinių kultūrinių rezervatų buferinės apsaugos zonose.

Valstybės kontrolės atlikto valstybinio audito ataskaitoje pažymima, kad apie 74 proc. dvarų sodybų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų yra nevientisos teritorijos ir turi kelis valdytojus, todėl dėl jų skirtingų interesų ir finansinės padėties sunku priimti bendrus sprendimus dėl tvarkybos darbų. Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 2 straipsnio 34 dalį tvarkyba – nekilnojamajam kultūros paveldui išsaugoti atliekami darbai: taikomasis tyrimas, remontas, avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, restauravimas, šių darbų planavimas ir projektavimas. Valstybės kontrolės ataskaitoje nurodoma, kad Kultūros ministerija turi numatyti priemones, sudarančias sąlygas dvarų sodybų nekilnojamojo kultūros paveldo valdytojams išsaugoti dvarų paveldo objektų teritorijos vientisumą.

Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projekte siūloma įtvirtinti įstatyminę normą, draudžiančią dvarų sodybų (pagal Terminų banko aprobuotą sąvoką „*dvarų sodybos*“) teritorijas ir jose esančius sklypus padalyti ir (ar) atidalyti į du ar daugiau žemės sklypų, išskyrus Žemės reformos įstatyme ir kituose įstatymuose nustatytus atvejus.

Dvarų sodybų teritorijose gali būti privačių gyvenamųjų namų ir kitų namų valdos statinių, todėl ir priėmus Įstatymo projektą, vadovaujantis Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 4 punktu ir Žemės įstatymo 40 straipsnio 6 dalies 1 punktu, bus galima formuoti namų valdos žemės sklypus šioms statiniams eksploatuoti. Taip pat pasitaiko atvejų, kai buvusių dvarų sodybų teritoriją dalija keliai (pvz., Meikštų dvaro sodyba). Todėl keliams suformuoti dvarų teritorijose ir toliau galės būti formuojami kelio juostos žemės sklypai, vadovaujantis Lietuvos Respublikos kelių įstatymo 11 straipsniu, Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 29 straipsnio 1 dalimi, nurodančią pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 9 d. nutarimo Nr. 757 „Dėl valstybinės reikšmės automobilių kelių sąrašo patvirtinimo“ nuostatomis bei Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus patvirtintomis Kelio kadastro duomenų bylos rengimo taisyklėmis ir konkrečios vietovės žemės reformos žemėtvarkos projektu.

Pažymėtina, kad nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos teisinius pagrindus nustatantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas neapibrėžia „*dvaro sodybos*“ sąvokos, Žemės reformos įstatyme naudojamas terminas „*buvusios dvaro sodybos*“, o Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme – „*istoriniai dvaro sodybos statiniai*“. Atsižvelgiant į tai, bei siekiant teisinio

reguliavimo aiškumo, manytina, kad tikslinga naudoti sąvoką, kuri yra Terminų banko aprobuota. Juolab, kad sąvoka „*dvaro sodyba*“ savo turiniu apimtų ir sąvokas „*buvusių dvaro sodybų*“ bei „*istorinės dvaro sodybos statiniai*“, kurios yra naudojamos Žemės reformos ir Saugomų teritorijų įstatymuose. Pabrėžtina, kad Lietuvos Respublikos kultūros vertybių registre esantys kultūros paveldo objektai, susiję su dvaro sodybomis, turi pavadinimą, susijusį su vardiniu dvaro pavadinimu be prieš tai esančių žodžių „*buvusių*“ ar „*istorinis*“ (pvz., Abromiškių dvaro sodyba, Taujėnų dvaro sodyba, Žeimių dvaro sodyba ir kt.).

Įstatymo projekte taip pat siūloma įtvirtinti įstatyminę normą, nustatančią, kad SŽNSĮ 66 straipsnyje nurodytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos taikomos ne tik valstybinių gamtinių rezervatų buferinės apsaugos zonose, bet ir valstybinių kultūrinių rezervatų buferinės apsaugos zonose.

Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimu Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“ XLVI skyriuje „Rezervatų apsaugos zonos“ buvo nustatytos specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos ne tik gamtinių, bet ir kultūrinių rezervatų buferinės apsaugos zonose. Tačiau SŽNSĮ 66 straipsnyje yra nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos tik valstybinių gamtinių rezervatų buferinėse apsaugos zonose, todėl Įstatymo projekto 4 straipsniu siūloma pakeisti SŽNSĮ 66 straipsnį taip, kad jame nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos būtų taikomos visų, t. y. tiek valstybinių gamtinių, tiek ir valstybinių kultūrinių rezervatų buferinėse apsaugos zonose.

Įstatymo projekto tikslai:

1. Uždrausti viešajam pažinimui ir naudojimui saugomo kultūros paveldo objekto – dvarų sodybų teritorijas padalyti ir (ar) atidalyti į du ar daugiau žemės sklypų, išskyrus kituose įstatymuose nustatytus atvejus.

2. Įtvirtinti įstatyminę normą, nustatančią, kad SŽNSĮ 66 straipsnyje nurodytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos taikomos ne tik valstybinių gamtinių rezervatų buferinės apsaugos zonose, bet ir valstybinių kultūrinių rezervatų buferinės apsaugos zonose.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai Įstatymo projektą parengė Kultūros ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu pagal Žemės reformos įstatymo 13 straipsnio 1 dalies 4 punkto nuostatą, uždrausta privatizuoti žemę buvusių dvarų sodybų teritorijoje, tačiau nėra įtvirtinta įstatyminės normos, draudžiančios dalyti ir (ar) atidalyti dvarų sodybų teritorijas, jau turint jas nuosavybėje.

Šiuo metu SŽNSĮ nėra nustatytos valstybinių kultūrinių rezervatų buferinių apsaugos zonų ir kultūros paveldo vietovių, nepaskelbtų saugomomis, specialiosios žemės naudojimo sąlygos.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma uždrausti viešajam pažinimui ir naudojimui saugomo kultūros paveldo objekto – dvarų sodybų teritorijose – padalyti ir (ar) atidalyti jas į du ar daugiau žemės sklypų, išskyrus kituose įstatymuose nustatytus atvejus.

Toks teisinis reguliavimas sudarys sąlygas *dvarų sodybų nekilnojamojo kultūros paveldo valdytojams išsaugoti saugomų kultūros paveldo objektų – dvarų sodybų teritorijų vientisumą*. Tačiau siūloma palikti išimtį tik tais atvejais, kurie yra ar bus nustatyti kituose įstatymuose.

Įstatymo projektu taip pat siūloma nustatyti specialiasias žemės naudojimo sąlygas valstybinių kultūrinių rezervatų buferinėse apsaugos zonose. Tokiu teisiniu reguliavimu bus užtikrinama valstybinių kultūrinių rezervatų apsauga.

Kadangi šis Įstatymo projektas nustatys naują ūkio subjektų veiklos teisinį reguliavimą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalies nuostatomis, siūloma numatyti, kad Įstatymo projekto 1 straipsnis įsigalios 2021 m. gegužės 1 d., o iki Įstatymo projekto 1 straipsnio įsigaliojimo dienos pradėtoms ir neužbaigtoms procedūroms, susijusioms su Įstatymo projekto 1 straipsnyje nurodytų žemės sklypų padalijimu ir (ar) atidalijimu, siūloma taikyti iki Įstatymo projekto 1 straipsnio įsigaliojimo galiojusį teisinį reguliavimą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad šių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas galimai gali paveikti verslo sąlygas.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų keisti nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu nesiūloma naujų terminų, nekeičiamos dabar galiojančios sąvokos.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei kitų Europos Sąjungos dokumentų nuostatas.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Nėra.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Nėra.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Kultūros ministras
dr. Mindaugas Kvietkauskas

2020 10 02